

Veel taai werk verzet in 1998

Het hoofddoel van het onderzoek in 1998 was om de genealogie van het geslacht Brussaard in Nederland systematisch te controleren en te completeren. Alhoewel de beschikbare tijd beperkt was, zijn toch heel wat uurtjes doorgebracht in het Rijksarchief in den Haag, het gemeente-archief van Rotterdam en het onvolprezen Streekmuseum Hoeksche Waard in Heinenoord. Ik had me voorgenomen om ook van de vrouwen steeds systematisch de gezinssamenstelling na te gaan, inclusief de huwelijken van de kinderen. Dat is gedaan tot en met het vijfde geslacht. Het bleek heel wat meer tijd te kosten dan ik gedacht had; de familienaam is uiteraard niet 'Brussaard' en dat betekent dat je heel nauwkeurig de gegevens moet nagaan om geen vergissingen zoals persoonsverwisseling te maken. Veel taai werk dus. Het levert overigens wel een interessant beeld op van het leven van de betreffende vrouwen; zie de twee schetsjes verder in deze brief. De vijfde generatie leefde in het

Ten geleide

U vindt in deze brief een vervolg op de "Zwarigheden van Adriaan" en een aantal verhalen uit de achttiende eeuw, alle uit de omgeving van Frans Corstiaansz., de stamvader van de derde generatie. Op de achterpagina vindt u zijn gezinsstaat en die van zijn vader, Corstiaan Fransz. Brussaard.

Als u kennissen of familieleden hebt die ook graag op de hoogte worden gehouden, geeft u mij dan een seintje? Ook als er problemen zijn met de adressering: graag een adrescorrectie doorgeven.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze brief.

Gert Brussaard

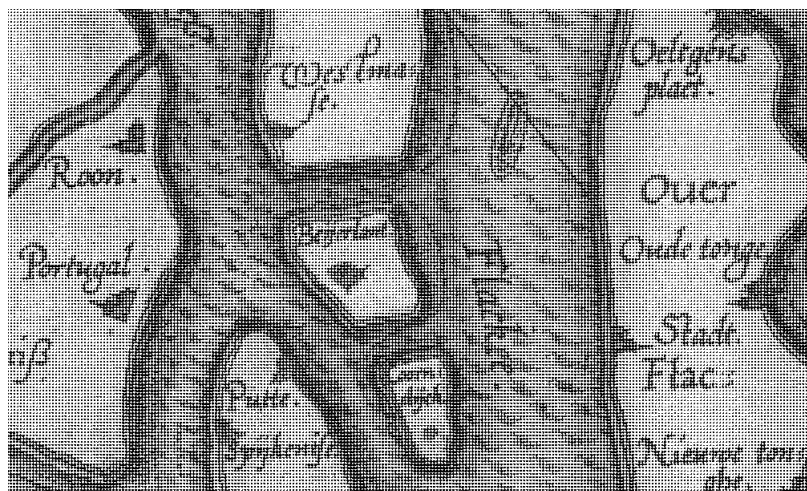
begin van de negentiende eeuw, waarin het geslacht Brussaard behoorlijk uitgebreid; daarom beperk ik me voor de volgende generaties maar tot de huwelijken van de vrouwen. Het systematisch nazoeken van ook hun kinderen is voorlopig een brug te ver....

De vrouwen... (1)

Ariaantje Fransdr. Brussaard (1735-1805)

Het derde kind van Frans Corstiaansz. Brussaard en zijn vrouw Ariaantje Jansdr. de Kat is een dochter, geboren op 10 juli 1735 te Oud-Beijerland. De doopnaam levert geen probleem op: het oudere zusje Anna is al vernoemd naar de grootmoeder van moeders kant en zowel Frans' moeder als zijn vrouw heten Ariaantje. Na Ariaantje worden nog 7 kinderen geboren; het tiende kind pas in 1755, als moeder al 54 jaar is. Slechts één kind (Cornelis, 1741) sterft als baby. Vader Frans is boer en slager en ook enkele jaren kerkmeester; het gezin heeft vermoedelijk een goede welstand en aanzien genoten in Oud-Beijerland. Het valt te verwachten dat Ariaantje een behoorlijke bijdrage heeft moeten leveren aan het drukke huishouden, vooral nadat haar zuster Anna in 1758 op 25-jarige leeftijd overlijdt. Mogelijk is dat ook de reden dat Ariaantje pas in 1763 trouwt. Zij trouwt op 10 maart van dat jaar met Jan Huigen Nederveld, de weduwnaar van Emmetje Goudswaard, die twee zoontjes heeft, Huig van 4 en Jan van 1½ jaar. Jan Huigen is schepen van Oud-Beijerland en wordt in het jaar van hun huwelijk ouderling van de kerk. Het echtpaar krijgt in de periode 1764 - 1775 nog zeven kinderen. Twee van deze kinderen overlijden als baby. Het jongste kind, Cornelis, is nog pas vijf maanden als vader Jan Huigen overlijdt in januari 1776. Moeder Ariaantje zal het heel moeilijk hebben gehad in 1776, met een zevental kinderen. Gelukkig vindt ze een nieuwe partner; ze trouwt op 17 oktober van dat jaar met Claes Jansz. de Boer, een boer van Westmaas.

Ook Claes de Boer is een man van aanzien in het dorp; hij wordt in

Het eiland Beijerland en omgeving

(deel van een kaart uit 1583)

[vervolg - Ariaantje Fransdr.]

1786 tot ouderling van de kerk beroepen. Claes is een zeer sociaal voelend man. Hij ondertekent in mei 1789 een verzoek "aan gerechte" om de helft van de belasting op vlas af te staan aan de armen en niet te besteden aan straatlantaarns; hij herhaalt dat verzoek in oktober onder verwijzing naar de slechte financiële toestand van dorp en diaconie, veroorzaakt door de kosten van dorpslantaarns en predikantshuizen. Het rekwest wordt in januari 1709 afgewezen; de verdeling van de belasting was al bepaald.... Hij blijft evenwel veel aanzien genieten; in 1799 wordt hij tot heemraad van Oud-Beijerland benoemd.

Dit tweede huwelijk van Ariaantje begint met verdriet: in maart 1777 overlijdt dochter Anna (bijna 7 jaar) en in maart 1778 zoon Cornelis (2½ jaar). Als later (in 1786) dochter Francijntje van 15 ook nog sterft, heeft ze naast haar twee stiefzons nog slechts twee dochters over. Ariaantje en Claes krijgen zelf geen kinderen meer. De verbintenis met de familie Boer heeft indirect nog een gevolg: haar dochter Leentje (Nederveld) trouwt in 1789, op 24-jarige leeftijd, met de 42-jarige broer Hendrik van haar stiefvader. Moeder Ariaantje is er in 1803 nog getuige van dat ook Leentje overlijdt. Zijzelf sterft op 4 maart 1805.

Deel van het verzoekschrift van de Maire van Oud-Beijerland

De eerste Adriaan - een leven met zwarigheden

In de eerste Nieuwsbrief vertelde ik hoe Adriaan Maartenszoon 'zwarigheden' ondervond bij het verkrijgen van toestemming voor zijn derde huwelijk, wat uitliep op een uitspraak van de kantonrechter over de juiste spelling van de familienaam. Welnu, het is me gebleken dat Adriaan een bewogen leven heeft gehad.

Adriaan wordt geboren op 20 november 1771 in Oud-Beijerland als zoon van een slachter en vrachtrijder. Zijn naam, Adrianus, kwam nog niet eerder voor in de familie. Vader Maarten (de broer van Ariaantje, zie pag. 1) was in 1765 getrouwd en het gezin kreeg vrijwel ieder jaar een Brussaardje erbij. Adriaan is het zesde kind... Drie van deze kinderen overlijden heel jong; dat is bepaald niet ongewoon in die tijd. In november 1772, een jaar na de geboorte van Adriaan, krijgt moeder Neeltje Stolk een tweeling, die vrijwel onmiddellijk overlijdt. Helaas bezwijkt ook de moeder aan de bevalling. Maarten hertrouwt in 1744 met Trijntje Munnikenhof. Het echtpaar krijgt in de periode 1774-1787 nog acht kinderen waarvan er slechts vier een volwassen leeftijd bereiken. Het is bepaald een sterk paar: Maarten wordt 83 en Trijntje 89 jaar.

De drie zons uit het eerste huwelijk, Frans, Jacob en Adriaan, zijn mannen die van alles aanpakken en in redelijke stand leven. Frans is handelaar, voerman en kroegbaas, Jacob is slachter en zelfstandig landbouwer en Adriaan is vriendbaas en slachter.

Op 27 juli 1792 trouwt Adriaan met Johanna van der Schoor. Het is een gedwongen huwelijk: op 19 september in hetzelfde jaar wordt zoon Maarten geboren. Zijn in 1794 geboren zusje Jaapje is waarschijnlijk al heel vroeg overleden.

Adriaans oudste broer Frans en zijn vader Maarten moeten in 1795, als de Fransen hun intrek nemen in het dorp, regelmatig diens-

ten doen voor het Franse leger, zoals het kopen en keuren van runderen en paarden. Aangezien de Fransen bepaald niet geliefd waren bij de Oud-Beijerlanders in het algemeen en de Brussaarden in het bijzonder, zal dit niet van harte zijn gegaan...

De Franse overheid roept steeds meer en steeds jongere jongens in dienst. In februari 1813 wordt in Oud-Beijerland een loting afgekondigd die uitloopt op een volksofstand van met stokken gewapende inwoners. Dit oproer, dat in bloed gesmoord wordt, staat dan ook bekend als 'stokjesdag'. De ergste opstandelingen worden verbannen. Onder hen is onze Adriaan Brussaard. Zijn opstandigheid is goed te verklaren: zijn zoon Maarten, inmiddels 20 jaar, stond al ingeschreven en is ook ingeloot, misschien wel op die bewuste loting. Heeft Adriaan een voor gevoel gehad? Op 4 mei van dat jaar overlijdt Maarten in het Gasthuis van Rotterdam. De inmiddels naar Gorinchem verbannen Adriaan moet wel heel bitter zijn geweest.

Zijn vrouw Bastiaantje Groeneweg (Johanna was in 1796 overleden) heeft het dat najaar heel zwaar, zodat de burgemeester van Oud-Beijerland namens haar op 22 oktober een verzoek indient voor verlof voor Adriaan om terug te keren om voor haar en zijn vijf kinderen de kost te verdienen. Het verzoek hoeft niet meer te worden behandeld, want op 13 november van dat jaar is het dorp vrij van de Franse overheersing en dus zal Adriaan vanzelf wel teruggekeerd zijn.

Een jaar later overlijdt Bastiaantje. Adriaan blijft negen jaar ongehuwd, wat opmerkelijk is voor een man met vijf opgroeiende kinderen. Zijn derde huwelijk met Hermina van Gijn in 1823 leidt tot het bekende geschil over de spelling. Adriaan overleeft ook deze vrouw; hij overlijdt op 3 juli 1856 op 84-jarige leeftijd in Oud-Beijerland.

Lantarens en brandgevaar

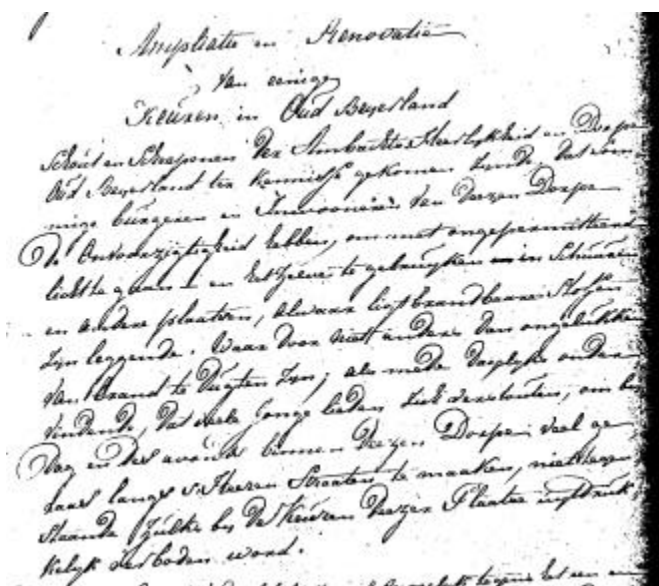
In de nacht van 20 op 21 december 1772 worden bij de hoogbejaarde Frans (François) Corstiaanszoon Brussaard (1686-1773) de glazen en de lamp van de lantaren voor zijn huis ingegooid. Het is in de achttiende eeuw met de openbare orde vaak droevig gesteld. Zoveel huisvuil op straat dat er met paard en wagen niet meer door te komen was, de behoefte doen of de potten leeggoaien op straat, het zijn allemaal voorbeelden van zaken waar het gemeentebestuur het knap moeilijk had. Ook straatschennis en baldadigheid waren aan de orde van de dag. Het ingooien van de glazen bij Frans Brussaard wordt als een ernstig vergrijp gezien want de rechterlijke macht looft honderd gulden uit voor de tip waarmee de daders kunnen worden gepakt.

Om de orde en veiligheid te verbeteren vaardigden Schout en Schepenen 'keuren' uit, als gewone vermaningen of openbare bekendmakingen niet het gewenste effect hadden. Een mooi voorbeeld is het incident met de zoon van Frans Corstiaansz, Jan Fransse Brussaard. Op een avond in oktober 1791, negentien jaar na het incident met de lantaren van zijn vader, heeft de schout gezien dat Jan in zijn schuur rondliep met een

lantaren waaraan twee ruiten ontbraken. Omdat in de schuur hooi en stro lag, wordt de volgende morgen de dorpsdienaar Jacob v.d. Schoor naar Jan gestuurd om hem te bevelen de ruiten te repareren vanwege het brandgevaar. Jan vertelt de man gewoon dat hij daar geen zin in heeft en dat er geen keur op lantarens is, dus waar bemoeit hij zich mee? Als reactie op deze halsstarrigheid heeft de schout toen de keur laten aanpassen zodat het voortaan verboden was om met lantarens zonder ruiten rond te lopen. Je vraagt je af: was dat misschien die bewuste lantaren van zijn vader?

De kleinzoon en naamgenoot van Frans, de oudste zoon van zijn zoon Corstiaan, krijgt in 1786 ook een vermaning van de schout. Hij moet het zoldertje in het afdak van zijn huis opruimen omdat daar brandstoffen liggen die een brandgevaarlijke situatie opleveren. Deze Frans Corstiaans was een nogal wilde jongen; hij heeft een actief aandeel gehad in een oproer tussen Patriotten en Prinsgezinden in 1787. Hij ontsnapte daarbij maar ternauwernood aan de strop.

Het waren kennelijk geen gemakkelijke klanten, onze voorvaderen!

Aanhef van de keur van Oud-Beijerland van oktober 1791

- over kwaliteit van lantaarns en het geraas op straat -

De vrouwen... (2)

Jaapje Corstiaansdr. Brussaard (1689-1768)

Jaapje wordt op vrijdag 7 januari 1689 te Oud-Beijerland geboren (zie achterpagina). Zij is de zuster van Frans Corstiaansz. en een kleindochter van stamvader François Maertensz. Brutsaert. Zij is pas 3 jaar als haar moeder, Ariaantje Cornelisse Hoevenaar overlijdt. Twee jaar later (augustus 1694) hertrouwt vader Corstiaan met Jannigje van Tis, de weduwe van Cornelis Landheer. Helaas overlijdt Jannigje ruim vier maanden later (januari 1695). Weer anderhalf jaar later (mei 1695) hertrouwt Corstiaan opnieuw, met de weduwe Cornelia Landheer. Uit dit huwelijk wordt in 1697 nog een dochter, Grietje, geboren. Dat moeten nogal verwarrende en schokkende ervaringen zijn geweest voor de kleine Jaapje.

Op 10 november 1715 trouwt Jaapje met de 32-jarige Jan Cornelisz. Wagemaker. Zij krijgen 7 kinderen; Jaapje heeft ze misschien allemaal overleefd. Twee sterven als baby. Van twee kinderen is geen overlijdensdatum bekend, de anderen overlijden alle voor 1744. Jan Wagemaker zelf overlijdt in 1741. Jaapje hertrouwt in 1745 (zij is dan dus 56 jaar) met de 43-jarige Jan Arentsz. van Drongelen. Haar overlijden wordt op maandag 19 september 1768 in Oud-Beijerland aangegeven door haar echtgenoot.

De Nieuwsbrief op Internet

Ik heb de Nieuwsbrieven ook op Internet geplaatst. U kunt ze vinden onder 'Personal pages' op de site

<http://www.radicom.nl>

Voor e-mail contact is het ook gemakkelijker als u voortaan het volgende persoonlijke adres gebruikt:

gert.brussaard@radicom.nl

Corstiaen Fransz. Brussaard - de tweede generatie -

Corstiaen Fransz. Brussaard, gedoopt te Oud-Beijerland op 3 mei 1663, overleden aldaar op 20 augustus 1731, zoon van *François Maertensz. Brutsaert* en *Grietje Corsse*. Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 29 maart 1684 (1) met

Ariaenie Cornelisse Hoevenaer, begraven te Oud-Beijerland op 6 juni 1692, dochter van *Cornelis Dirkse Hoevenaer* en *Jaapje Meeuws Gouman*.

Uit dit huwelijk:

1 François, gedoopt te Oud-Beijerland op 10 november 1686, overlijden aangegeven aldaar op 3 oktober 1773.

Hij is getrouwd te Westmaas op 28 mei 1730 met **Ariaantje Jansdr. de Kat**, gedoopt te Westmaas op 18 augustus 1709, overlijden aangegeven te Oud-Beijerland op 5 juni 1781, dochter van *Jan Andriesz. de Kat* en *Anna Bastiaens Gelderblom*.

2 Jaapie, gedoopt te Oud-Beijerland op 7 januari 1689, overlijden aangegeven aldaar op 19 september 1768.

Zij is getrouwd op 10 november 1715 (1) met *Jan Cornelisz. Wagemaker*, gedoopt te Oud-Beijerland op 2 april 1683, overlijden aangegeven aldaar op 25 april 1741, zoon van *Cornelis Jansz. Wagemaker* en *Hilligje Meeuwis*.

Zij is getrouwd te Oud-Beijerland op 12 mei 1745 (2) met *Jan Arentsz. van Drongelen*, geboren te Sint Anthoniepolder, overlijden aangegeven te Oud-Beijerland op 12 maart 1773, zoon van *Arij Ariens van Drongelen* en *Marija Gijsbers van Arkel*.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 15 september 1694 (2) met

Jannigje Heyndericks van Tis, begraven te Oud-Beijerland op 6 januari 1695, dochter van *Heynderik Jansz. van Tis* en *Maeyken Heynderiks*.

Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 1 mei 1695 (3) met

Cornelia Teunisse Landheer, geboren te Piershil, dochter van *Teunis Cornelisz. Lantheer* en *Lijsbeth Huyberts*.

Uit dit huwelijk:

3 Grietje, gedoopt te Oud-Beijerland op 6 januari 1697, overlijden aangegeven aldaar op 16 januari 1767.

Zij is getrouwd te Oud-Beijerland op 5 oktober 1721 met *Ro(e)landus van der Zijden*, gedoopt te Oud-Beijerland op 1 februari 1699, overleden aldaar op 26 juni 1741, zoon van *Aerdts Claesz. van der Zijden* en *Maertje Pieters Eland*.

Frans Corstiaensz. Brussaard - de derde generatie -

François Corstiaensz. Brussaard, gedoopt te Oud-Beijerland op 10 november 1686, overlijden aangegeven aldaar op 3 oktober 1773, zoon van *Corstiaen Fransz. Brussaard* en *Ariaenie Cornelisse Hoevenaer*.

Hij is getrouwd te Westmaas op 28 mei 1730 met

Ariaantje Jansdr. de Kat, gedoopt te Westmaas op 18 augustus 1709, overlijden aangegeven te Oud-Beijerland op 5 juni 1781, dochter van *Jan Andriesz. de Kat* en *Anna Bastiaens Gelderblom*.

Uit dit huwelijk:

1 Corstiaan, gedoopt te Oud-Beijerland op 15 april 1731, overleden te Mijnsheerenland op 8 maart 1808.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 22 oktober 1752 met **Machtje Matthijsdr. Baars**, gedoopt te Oud-Beijerland op 8 oktober 1732, overlijden aangegeven te Mijnsheerenland op 18 mei 1809, dochter van *Matthijs Laurenszn Baers* en *Neeltje Cornelisdr. in 't Velt*.

2 Anna, gedoopt te Oud-Beijerland op 29 maart 1733, overlijden aangegeven aldaar op 5 januari 1758.

3 Ariaantje, gedoopt te Oud-Beijerland op 10 juli 1735, overlijden aangegeven aldaar op 4 maart 1805.

Zij is getrouwd te Oud-Beijerland op 20 maart 1763 (1) met **Jan Huigen Nederveld**, geboren te Abbenbroek, overlijden aangegeven te Oud-Beijerland op 8 januari 1776.

Zij is in ondertrouw gegaan op 17 oktober 1776 (2) met **Claes Jansz. Boer**, geboren te Westmaas op 19 februari 1739, overleden na 1810, zoon van *Jan Ariense Boer* en *Johanna Claes van de Weteringen*.

4 Jan, gedoopt te Oud-Beijerland op 24 november 1737, overlijden aangegeven aldaar op 27 maart 1804.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 11 december 1757 (1) met **Ariaantje Hendriks Landheer**, gedoopt te Oud-Beijerland op 13 september 1733, overlijden aangegeven aldaar op 10 februari 1768, dochter van *Heynderik Landheer* en *Agnietje Jans Visser*.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 21 juni 1772 (2) met **Cornelia Dirks den Ouden**, gedoopt te Oud-Beijerland op 23 augustus 1750, overleden aldaar op 3 maart 1823, dochter van *Dirk den Ouden* en *Teuna den Exter*.

5 Maarten, gedoopt te Oud-Beijerland op 19 oktober 1740, overleden aldaar op 21 juni 1823.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 12 mei 1765 (1) met **Neeltje Jacobs Stolk**, geboren te Goidschaloord, overleden te Oud-Beijerland op 23 november 1772, dochter van *Jacob Pieters Stolk* en *Annie Claesse Breevaart*.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 6 februari 1774 (2) met **Trijntje Jansdr Munnickenhof**, geboren te Heinenoord, overleden te Oud-Beijerland op 2 april 1829, dochter van *Jan Munnickenhof* en *Maria van der Swaan*.

6 Bastiaan, gedoopt te Oud-Beijerland op 26 december 1743, overleden aldaar op 16 april 1781.

Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 30 mei 1773 met **Grietje Willems van der Zwaan**, gedoopt te Oud-Beijerland op 27 oktober 1745, overlijden aangegeven aldaar op 9 september 1782, dochter van *Willem van der Zwaan* en *Marytje Barendrecht*.

7 Trijntje, gedoopt te Oud-Beijerland op 24 augustus 1746, overleden tussen 1791 en 1818.

Zij is getrouwd te Oud-Beijerland op 27 mei 1765 met **Willem Jansz. Schipper**, gedoopt te Oud-Beijerland op 3 december 1741, overleden aldaar op 7 mei 1818, zoon van *Jan Schipper* en *Anna Labey*.

8 Cornelis, gedoopt te Oud-Beijerland op 16 februari 1749, overlijden aangegeven aldaar op 28 april 1749.

9 Maria, gedoopt te Oud-Beijerland op 29 april 1750, overleden aldaar op 8 maart 1815.

Zij is getrouwd te Oud-Beijerland op 3 juni 1770 met **Arie Gerritsz. Hordijk**, geboren te Oud-Beijerland rond 1740, overlijden aangegeven op 5 juli 1803, zoon van *Gerrit Simonsz. Hordijk* en *Jopje Ariens Gout*.

10 Cornelis, gedoopt te Oud-Beijerland op 19 november 1755, overlijden aangegeven aldaar op 24 juni 1776.